

HANILA VALLA JÄÄTMEKAVA
2009 - 2015

märts 2009

Sisukord

Sissejuhatus	3
Valla lühiülevaade	4
Jäätmehoolduse eesmärgid	7
Jäätmehoolduse olemasolev olukord	8
Jäätmete sorteerimine, kogumine ja vedu	10
Korraldatud jäätmevedu	12
Jäätmekäitluskohad	13
Järevalve	14
Kohalike omavalitsuste jäätmehooldusala koostöö	15
Jäätmehoolduse tulevik Hanila vallas	16

Sissejuhatus

Jäätmekava üldiseks eesmärgiks on Hanila valla jäätmehoolduse korraldamine – keskkonnaohutu, majanduslikult põhjendatud ja korralduslikult tagatud jäätmekäitluse edendamine, mis peab tagama:

- Jäätmetekke minimaliseerimise;
- Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamise;
- Jäätmete taaskasutuse laiendamise;
- Keskkonnanõuetekohase jäätmetöötuse;
- Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamise.

Kava käsitleb kõiki jäätmeliike, olenemata nende tekkesfäärist ja ohtlikkusest. Jäätmekava haarab jäätmete tekke, kogumise, sortimise, transpordi, taaskasutamise ja ohutu kõrvaldamise.

Hanila valla jäätmekava koostamisel on arvestatud omavalitsuse arengudokumentides ja üleriigilises jäätmekavas esitatud seisukohtadega. Hanila valda käsitlev osa moodustab Läänemaa omavalitsuste poolt koostatud ühtse jäätmekavaga ühise terviku. Käesolev jäätmekava on eraldiseisev dokument, mis on omavalitsuse arengukava üheks osaks.

Käesolev jäätmekava koostati aastateks 2009-2015.

Valla lühiülevaade

Asend

Hanila vald asub Lääne maakonna lõunaosas ja paikneb peamiselt Väinamere ning osaliselt Liivi lahe rannikul. Piirinaabriteks on Lihula vald Läänemaal ning Koonga ja Varbla vallad Pärnumaal. Valda läbiv tähtsaim liiklusmagistraal on Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare põhimaantee, mida mööda liigub aastas ligi 400 tuhat sõidukit ja üle miljoni reisija.

Loodus

Siinne kliima on klassifitseeritud Läänemereelise kliimavaldkonna Lääne-Eesti rannikuala ja saarte rajooni. Valdavad on edela- ja lõunatuuled. Aasta keskmine tuulekiirus on 5-6 m/s. Sademeid on siinkandis vähem kui mujal Eestis (564 mm / aastas). Hanila valla randu uhuvad Väinamere (Suure väina) ja Liivi lahe veed. Rooglaiu neemest kuni Mõniste poolsaareni suhteliselt sirgena kulgev rannajoon muutub Virtsu poolsaare ja Puhtulaiu ümber ning lõunapool sopilisemaks ja käänulisemaks. Suuremad lahed on Topi, Mõisaküla laht valla põhjaosas ja Mõniste, Rame ning Pivarootsi laht valla lõunaosas. Rannikumeri on madal ja kivine. Suurimad sügavused rannameres on Virtsu poolsaare juures, ulatudes 10 meetrini. Lõuna pool on rohkelt saari ja laide. Neist suuremad on Virtsust põhjapool asuv Kõbaja laid ja lõunapool asuv Ullutulaid. Kokku on Hanila valla rannavees 33 erineva suurusega saart ja laidu. Virtsu piirkond koos Kõbaja saarte ümbrusega ja Rame laht on olulised kalade kudemisalad. Rannaalad on olulised lindudele koondumiseks rändeperioodil ja ka pesitsemisel. Maastikuliselt kuulub Hanila vald Lääne-Eesti madaliku rajooni. Maastikutüübilt kuulub piirkond pae- ja moreentasandike klassi. Ala on tasane, rannikualal enamasti madala taimestikuga. Metsade ja soode all on 40 % valla territooriumist. Metsadest enamuse moodustavad noored metsad. Hanila vald on rikas kaitsealuste ja haruldaste taimede poolest, valla territooriumile jääb mitu kaitstavat ala: osaliselt Matsalu Rahvuspark – rahvusvahelise tähtsusega märgala; Puhtu-Laelatu LK ja Nehatu LK – samuti rahvusvahelise tähtsusega märgalad; osaliselt Tuhu MK, kus eesmärk on kaitsta Tuhu sood ja seal esinevaid kaitsealuseid liike. Koos Natura aladega on valla maismaaterritooriumist kaitse alla üle 30% maismaast ja praktiliselt kogu rannikumeri. Põhjavesi on Hanila vallas nõrgalt kaitstud.

Haldusjaotus ja elanikkond

Hanila vallas on 1 alevik - Virtsu ja 28 küla - Esivere, Hanila, Karuse, Kaseküla, Kause, Kinksi, Kiska, Kokuta, Kuke, Kõera, Kõmsi, Linnuse, Lõo, Massu, Mõisaküla, Mäense, Nehatu, Nurmsi, Pajumaa, Pivarootsi, Rame, Rannaküla, Ridase, Salevere, Ullaste, Vatla, Voose ja Äila. Rahvaarvult on Hanila vald Läänemaa keskmisi. Vald on hõredalt asustatud, 7,3 inimest/km². Rahvaarv Hanila vallas seisuga 01.01.2009 oli 1690 inimest. Eestlaste osatähtsus rahvastikus on 98%. Loomulik iive vallas on negatiivne. Hanila valla rahvastikust on 61% koondunud valla kolme suuremasse asulasse Virtsu alevikku ning Kõmsi ja Vatla külla.

Tabel 1. Hanila valla rahvastik seisuga 01.01.2009. a

Küla	Rahvaarv
Virtsu alevik	655
Esivere	23
Hanila	51
Karuse	23
Kaseküla	31
Kause	25
Kinksi	42
Kiska	6

Küla	Rahvaarv
Kokuta	6
Kuke	11
Kõera	9
Kõmsi	170
Linnuse	28
Lõo	38
Massu	51
Mõisaküla	26
Mäense	18
Nehatu	38
Nurmsi	44
Pajumaa	11
Pivarootsi	12
Rame	30
Rannaküla	12
Ridase	24
Salevere	38
Ullaste	10
Vatla	214
Voose	21
Äila	10
KOV tasemel	13
Kokku	1690

Maa

Hanila valla pindala on 232 km². Haritava ja loodusliku rohumaa osa valla territooriumist ulatub 32,4 %-ni, metsamaad on 42,4 %. Nii põllumajanduslikus tootmises kui ka metsa all oleva maa väärtus on tugevasti alla Eesti keskmise.

Maade tagastamise ja erastamise protsess on lõpujärgus. Enamuse jätkuvalt riigi omanduses olev maa suhtes ei ole riik oma otsust langetanud.

Tabel 2. Maaomandi struktuur 01.01.2009. a

Omanikud	Pindala (ha)						Maaomandi liik % kogu pindalast
	Haritav maa	Looduslik rohumaa	Metsamaa	Muu maa	Õuemaa	Kokku	
Eramaa	4291	2137	4307	3155	213	14103	61
Jätkuvalt riigi omandis olev maa	412	106	71	2416	-	3005	13
Munitsipaalmaa	-	2	5	36	7	50	0,2
Riigimaa	247	42	1226	4222	2	5739	24,8
Ajutine maakasutus	271	13	-	2	5	291	1
Kokku	5221	2300	5609	9831	227	23188	100
Kõlviku % kogu pindalast	22,5	9,9	24,2	42,4	1	100	

Riigi Maakatastrisse on kantud seisuga 01.01.2009. aastal kokku 2351 maaüksust, pindalaga 20182 ha so 87 % valla pindalast.

Maavarad

Maavarasid on Hanila vallas suhteliselt rikkalikult, siin on suured lubjakivi ja dolomiidi varud. Märkimisväärsed on ka turba-, kruusa- ning liivavarud, kuid viimastest enamik asuvad kaitsealadel. Lubjakivi ja dolomiidi leiukohtadest on geoloogiliselt uuritud ja maavarakatastrisse kantud riikliku tähtsusega Kurevere ja Sepamaa dolomiidimaardlad. Kurevere karjäärist kaevandab dolomiiti AS Nordkalk. Aastane toodangu maht on ca 500 000 tonni. Siin kaevandatav ehituskivi on suure magneesiumisisaldusega tehnoloogiline dolomiit. Vähesel määral kaevandab kruusa Pajumaa külas AS Lihula Maaparandus. Turvast kaevandab Kõverdama turbarabas AS Torf.

Majandus, tehniline infrastruktuur

Hanila valla suurimad tööandjad on Kõmsil traaditooteid valmistav AS K.MET, Kurevere karjääris dolomiidikillustikku tootev AS Nordkalk ja Virtsu alevikus plastaknaid valmistav AS Kvaliteetaken. Tööpuudus Hanila vallas on olnud enamuse ajast Lääne maakonna suurimaid.

Hanila valla suurimaks sadamaks on AS Saarte Liinide Virtsu praamisadam, kuhu lisaks reisisadamale rajatakse 2009. aasta lõpuks ka kaubasadam. Läbi kaubasadama viiakse välja dolomiidikillustikku, perspektiivselt puitu ja turvast. Väiksemate veesõidukite teenindamiseks on maabumiskohad Rooglaius, Virtsus ja Pivarootsis. Kõik väiksemad sadamad ja lautrid vajavad korralikuks toimimiseks kapitaalremonti.

Valda läbivad Saaremaad Tallinna ja Pärnu suundadega ühendavad suuremad liiklusmagistraalid. Need on mustkattega ja suhteliselt heas korras. Ülejäänud valla territooriumile jääv riiklik teedevõrk on valdavalt kruusakattega ja väheste investeeringute tõttu amortiseerub kiiresti. Valla omandisse kuuluv teedevõrk on samuti valdavalt kruusakattega. Tänavad, mis enamuses paiknevad Virtsu alevikus, on suures osas mustkattega.

Vee- ja kanalisatsioonisüsteemid valla kolmes suuremas asustatud punktis saavad Matsalu vesikonna raames määratletud mahus 2009. aastal remonditud. 11 omavalitsuse poolt moodustatud vee-ettevõtte AS Matsalu Veevärk hakkab Hanila valla territooriumile jäävaid ettevõttele kuuluvaid süsteeme majandama.

Teenindus, kaubandus

Valla territooriumil tegutsev teenindus ja kaubandus paikneb kolmes suuremas valla asustatud punktis Kõmsil, Vatlas ja Virtsus. Kõik esmatarbekaupu pakkuvad kauplused kuuluvad Lihula Tarbijate Ühistule. Toitlustamist pakutakse ainult Virtsu alevikus. Enamik valla territooriumil paiknevatest majutusasutustest töötavad ainult hooajaliselt. Perearst paikneb Lihulas, Hanila vallas võtab ta inimesi vastu Virtsus ja Kõmsil paiknevates vastuvõtupunktides. Virtsus on OÜ Õlilind Alexela tankla.

Jäätmehoolduse eesmärgid

Riiklik jäätmekava paneb pöhirõhu jäätmehoolduse arendamisele omavalitsuse tasemel, mille saab muuta efektiivsemaks omavalitsustevahelise koostööga. Peamine valla jäätmehoolduse eesmärk on kokku koguda kõik valla territooriumil tekkivad jäätmed, mida jäätmevaldajad ei või keskkonnale ohutult kohapeal ära kasutada või kompostida.

Efektiivse jäätmehoolduse tulemuseks on puhas keskkond kogu valla territooriumil ning seda võimalikult ökonoomselt kõigi valla elanike, ettevõtete ja asutuste jaoks. Läbi korraldatud jäätmeveo hanke tuleb saavutada olmeprügi äraveol võimalikult madal hinnatase.

Omavalitsuste koopereerumisel hanke läbiviimiseks on madalama hinnataseme saavutamine kõige tõenäosem. Vähendamaks valla kulutusi jäätmehooldusele oleks ühishankega otstarbekas kokku koguda lisaks olmejäätmetele ka ohtlikud jäätmed, paber ja papp ning suuregabariidilised jäätmed.

Vähendamaks äraveetavate olmejäätmete koguseid tuleb võimalikult suur osa pakendijäätmest olmejäätmete hulgast välja sorteerida. Pakendijäätmete vastuvõtmiseks peavad taaskasutusorganisatsioonid paigaldama valla territooriumile piisaval arvul konteinereid. Maksumärgisega pakendite vastuvõtt toimub kõigis kauplustes.

Kohapeal tuleb ära kasutada puidujäätmed ja keskkonnale ohutud ehitusjäätmed. Bioloogilised jäätmed tuleb kompostida tekkekohale võimalikult lähedal. Individuaalelamutel soovitatavalt samal krundil, korruselamutel väikese vahemaa taha rajatud kompostimiskohta.

Jäätmehoolduse olemasolev olukord

Jäätmete ke on suures osas seotud asustusega ning ehitiste ja rajatiste olemasoluga kinnistutel. Veerand valla maismaast on riigi omanduses ning 13% jätkuvalt riigi omandis. Koguseliselt tekib enamusel riigi maal vähe jäätmeid, kuna enamasti puuduvad seal ehitised ja rajatised. Erandiks on Virtsu sadam, mis teenindab liiklust Saaremaaga. Antud liiklusvoo teenindamisega tekkivate jäätmete kogus on võrreldav poole valla territooriumil tekkivate jäätmete kogusega. Kaks kolmandikku valla territooriumist moodustavad eraomanduses olevad kinnistud. Hooneid on ligi 40% eraomanduses olevatel kinnistutel.

Valla jäätmevaldajate register põhineb hoonestuse olemasolul, kuna hoonestuseta kinnistutel jäätmete ke on väike ja episootiline. Ilma hoonestuseta kinnistutele tekivad reeglina jäätmed ebaseadusliku ladestamise käigus. Kui kinnistu omanik ei suuda kindlaks teha ladestajat, jäävad jäätmete koristamise ja äraveo kulud tema kanda.

Olmejäätmed

2007. aasta aprillist kehtib olmejäätmete korraldatud vedu lepingu alusel AS Ragn-Sellsiga. Leping on sõlmitud kolme aasta peale kuni 31. märtsini 2010. Vald on vastu võtnud otsuse ühineda 2009. aastal maakonna omavalitsuste poolt korraldataval jäätmeveo ühishankel.

Võrreldes varasema perioodiga on valla territooriumilt kokku kogutavate olmejäätmete kogus jäänud samasse suurusjärku. 2007. aastal hakkas rakenduma efektiivne taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem, mille mõju kokkukogutavate olmejäätmete kogusele võib hinnata paremini paari lähema aasta jooksul, kui on võimalik saada võrreldavaid andmeid. Seoses jäätmete sorteerimisega on täheldatav olmejäätmete erikaalu kasv, kuna välja sorteeritavad taaskasutatavad jäätmed on reeglina kergekaalulised.

2008. aastal toimunud üleriigilise prügitälgu käigus koristati suurem osa Hanila valla territooriumile ebaseaduslikult ladestatud jäätmetest. Riigimaal jäätmeid oluliselt ei olnud ning tsentraalselt toetati ainult vanarehvide äravedu. Valla eelarvest maksti kinni olmejäätmete transport prügilasse ja ladestuskulud. Enamikku koristatud kohtadesse ei ole jäätmeid uuesti ebaseaduslikult ladestama asunud.

90% jäätmevaldajatest on sõlminud lepingu jäätmevedajaga. Ligi kolmandik jäätmevaldajatest on jäätmeveol koostööd teinud ühe konteineri juurde vähemalt kahekaupa, muutmaks vedu endale odavamaks. Enamik 2008. aasta lõpuni korraldatud jäätmeveost vabastatud isikutest on suvemajade omanikud.

Hanila valla territooriumilt kokku kogutavad olmejäätmed viiakse AS RagnSelli poolt kas Paikuse prügilasse või läbi Pullapää jäätmejaama Väätza prügilasse.

Korraldatud jäätmeveo piirkondades on jäätmete vedu jäätmevaldajatele odavam, kui piirkondades, kus ei ole vastavat hanget läbi viidud. Hanila valla jäätmevaldajad maksavad ligi 1,9 korda vähem sama suurte konteinerite tühjenduskorra eest, kui jäätmevaldajad nn vabaturupiirkondades.

Biologunevad jäätmed

Hajaasustusega piirkondades ja tiheasustusega alade individuaalelamutes pannakse bioloogiliselt lagunevaid jäätmeid ainult vähesel määral olmejäätmete hulka. Korrusmajade elanikud panevad bioloogiliselt lagunevaid toidujäätmeid olmejäätmete konteineritesse, kuna puuduvad kompostrid ning ei ole rajatud ka kompostimiskohti. Aia- ja pargijäätmeid ei panda olmejäätmete konteineritesse kusagil valla territooriumil.

Ehitus- ja lammutusjätmed

Neist jätmetest kasutatakse suur osa kohapeal. Enamikes elamutes ja korterites on ahjuküte, kus puidujätmed saab kasutada kütteks. Ehituspuidujätmeid kasutatakse võimalusel ka valla vabaõhuürituste lõkkematerjalina.

Ehitus- ja lammutustöödest jäävat betooni- ja kivimaterjali on kasutatud ehituskruuntidel pinnasetäiteks või teede kehaes. Taolise materjali paremaks kasutamiseks on seda ka ühekordselt purustatud. Eraldi purustus- ja ladestusplatsi ei ole, kuna valla territooriumil seni tekkinud kogused on väikesed ning need on koheselt ära kasutatud.

Keskkonnale ohtlikud ehitusjätmed, nagu eterniit, on viidud jätmejaamadesse.

Ohtlikud jätmed

Hanila vallas ei ole ohtlike jätmete vastuvõtmiseks loodud vastavat punkti. Koostöös teiste omavalitsustega on korraldatud kord aastas läbi Läänemaa Omavalitsuste Liidu kogumisring, kus elanikud on saanud anda ära neil aastaga tekkinud ohtlikud ja elektroonikajätmed. Vallal olid kolmes suuremas asulas kuni 2008. aastani kastid patareide ja väikeakude kogumiseks. Praeguseks toimub viimaste kogumine läbi müüjate.

Pakendijätmed

Valla territooriumil paiknevad kauplused võtavad kõik vastu pandiga märgistatud plast-, metall- ja klaastarad. Taaskasutatavate tagasiostetavate jätmete kogumissüsteem on hästi rakendanud ning muutmist ei vaja.

Lähtudes riiklikust jätmekavast peab Hanila valla territooriumil olema vähemalt 3 segapakendi konteinerit. Taaskasutusorganisatsioon ETO paigaldas Virtsu 2005. aastal ühe 2,5 m³ konteineri. 2007. aastal rentis vald AS RagnSellsilt sarnased konteinerid Vatlasse ja Kõmsile, kus ETO lubas need esimesel võimalusel enda omade vastu välja vahetada. Kõike kolme konteinerit tühjendatakse ETO kuludega. Virtsu aleviku territooriumil saavad individuaalmajade elanikud rohelise koti süsteemiga oma taaskasutatavad jätmed ära anda olmejätmete kogumisringidel.

Virtsu alevikus on üks papi- ja paberipakendi konteiner, mida haldab ETO. Taaskasutusorganisatsioonid ei ole nõus rohkem konteinereid valla territooriumile paigaldama, kuna sinna pannakse lisaks pakenditele ka palju vanapaberit.

Reoveesete käitluskohad

Reoveesetet tekkis valla territooriumil kuni 2008. aastani ainult Virtsu puhasti juures, kuna teised puhastid ei töötanud. See reoveesete komposteeriti puhasti juures asuval ajutisel platsil. 2008. aastal valmisid uued puhastid Kõmsile ja Vatlasse. 11 omavalitsuse poolt moodustatud AS Matsalu Veevärk asumisel 2009. aastal vee-ettevõtjaks, otsustab viimane, kas Hanila valla territooriumile on otstarbekas rajada reoveesete komposteerimise väljakut. Tsentraalset kanalisatsiooni mitte omavad majapidamised saavad oma settekaevud tühjendada Virtsu puhasti purglasse. Laevade pilsiveed viiakse puhastamiseks Rohuküla sadama puhastisse.

Probleemtooted

Elektroonikajätmeid saab anda ära müügiettevõttesse sealt uue aparadi ostmisel. Teise võimalusena saab neid ära anda ohtlike jätmete kogumisringil.

Lähim autoromude äraandmise koht on Pärnus, kas lammutuses või metallikokkuostus. Muud metallijätmed saab samuti metallikokkuostu viia. Vanarehvid saab ära anda müüjale või viia jätmejaama. Suurekabariidilisi ja muid jätmeid saab ära anda Pullapää jätmejaamas.

Ettevõtete jätmed

Valla suuremad ettevõtted annavad kompleksloa raames oma jätmed ära väljapool üldist kogumissüsteemi. Sageli on nende jätmed ka spetsiifilised või kogused suured. Eraldi koguvad oma jätmeid AS Saarte Liinid, AS K.Met, AS Nordkalk ning AS Kvaliteetaken.

Jäätmete sorteerimine, kogumine ja vedu

Hanila valla territooriumil toimub jäätmete sorteerimine ainult jäätmevaldaja juures. Siia ei planeerita rajada jäätmete sorteerimise punkti, kuna tekkivad jäätmete kogused on liiga väiksed. Olmejäätmeid, kust jäätmevaldajad on eraldanud ohtlikud jäätmed ning võimalikult suure osa bioloogilistest ja taaskasutatavatest jäätmetest, sorteerib jäätmevedaja vajadusel oma vahejaamas.

Jäätmevaldajad sorteerivad oma jäätmete hulgast ohtlikud jäätmed ja säilitavad need ohutult järgmise kogumisringini. Patareide ja akude äraandmise võimalus on pidevalt nende müüjate juures. Suuremas koguses tekkinud, samuti asutuste ja ettevõtete ohtlikud jäätmed viiakse Pullapää jäätmejaama. Kogumisringidel ja jäätmejaamas kodumajapidamises tekkinud ohtlike jäätmete utiliseerimise eest tasu ei võeta.

Teiste Läänemaa omavalitsustega jäätmeveo ühishanke korraldamisel liidetakse ohtlike jäätmete kogumisringid hankesse, kus Hanila vald maksab tema territooriumilt kodumajapidamises tekkinud jäätmete utiliseerimiskulud ja kogumisringi transpordikulud. Ühishanke mittetoimumisel korraldab vald vähemalt kord aastas toimuva ohtlike jäätmete kogumisringi iseseisvalt.

Ohtlike jäätmeid võib suuremas mahus Hanila valla territooriumil keskkonda sattuda ainult Suure väina laeva- või praamiliiklusel toimuda võiva õnnetusega. Peamiselt oleks tegemist randa uhutava laevakütusega. Teise võimalusena võib suuremas koguses kütust keskkonda sattuda kütuseveoki avariiga. Keskkonda sattunud kütus tuleb võimalikult kiiresti kokku koguda ja ümbertöötlejale üle anda.

Mineraalsed keskkonnale ohutud ehitusjäätmed kasutatakse võimalusel kohapeal, kas ehitusplatsi või teekeha täiteks. Vajadusel need purustatakse. Immutamata puitmaterjal kasutatakse kütteks. Materjali kohapealseks kasutamiseks võetakse vallalt tingimused ehitus- või lammutusloa juurde. Ehitusjäätmed, mida ei saa või ei soovita kohapeal kasutada, antakse üle jäätmekäitlejale, kattes veo- ja utiliseerimiskulud.

Jäätmevaldajad sorteerivad biolagunevad jäätmed võimalikult suurel määral olmejäätmete hulgast välja. Biolagunevate jäätmete kogumiseks Hanila valla territooriumile eraldi kogumissüsteemi ei looda, kuna hõreda asustusega oleks see jäätmevaldajale liigselt kallis. Individuaalelamute elanikud kompostivad biolagunevad jäätmed, kaasa arvatud aia ja pargijäätmed, edasi oma kinnistutel. Korrusmajade elanikud paigaldavad oma kinnistutele biolagunevate toidujäätmete jaoks kompostrid, mida tühjendatakse regulaarselt. Võimalusel võivad nad korrusmaja lähedusse rajada kompostimisplatsi.

Valla territooriumile Kinksi külla rajatakse biolagunevate jäätmete kompostimisplats, kuhu tuuakse kalmistute, parkide ning muude alade aia- ja pargijäätmed. Valla kompostimisplatsi ei või tuua keskkonda reostavaid ja spetsiaalset rajatist nõudvaid biolagunevaid jäätmeid nagu reoveesetet ja käimlate sisu. Korruselamute ja vajadusel individuaalelamute köögijäätmed peavad olema eelnevalt piisavalt kompostitud. Kompostitud biolagunevaid jäätmeid saab kasutada kõige otstarbekamalt haljastuses.

Pakendi- ja kõigi taaskasutatavate jäätmete kogumisvõrgustik on otstarbekas välja arendada maakonnas tervikuna, kuna üks omavalitsus jääb selle jaoks liiga väikseks. Antud jäätmete kogumine valla territooriumil peab toimuma vähemalt valla kolmes suuremas asustatud punktis Virtsu alevikus, Kõmsil ja Vatlas. Rohelise koti süsteemiga taaskasutatavate pakendite kokkukogumise Virtsu aleviku individuaalelamutest peab jätkuma. Maksumärgisega pakendite vastuvõtu süsteem toimib valla kõigis kauplustes.

Reoveesette käitluskohad

Reoveesette käitlemiseks tuleb rajada stabiliseerimis- ja kompostimisväljak. Valla territooriumil on kolm biopuhastit, millest tulev reoveesette hulk on väike. Vee-ettevõttena tegutsev AS Matsalu Veevõrk leiab oma tegutsemisterritooriumil optimaalsemad väljakute asukohad, mille asukohad kooskõlastab konkreetsete omavalitsustega. Stabiliseeritud ja kompostitud setet saab kasutada haljastuses, rikitud alade rekultiveerimisel, teatud tingimustel ka põllumajanduses.

Tsentraalse kanalisatsiooniga ühendamata ettevõtted ja elamud saavad oma kogumiskaevude reoveed purgida Virtsu puhastisse.

Laevaliiklusega seotud olmereoveed töödeldakse Virtsu aleviku puhastis. Laevade pilsiveed viiakse puhastamiseks Rohuküla sadamasse spetsiaalsesse puhastisse.

Suuregabariidilistele esemetele leitakse võimalusel hankega madalam veotasu. Autoromude, elektroonikatoodete, rehvide, vanametalli jm sarnase sorteerimise, kogumise ja äraveoga tegelevad jäätmevaldajad ise. Vajadusel korraldatakse ainult Hanila valda või ka ühiselt mitut valda hõlmavaid kogumisringe.

Jäätmete kogumissüsteemi tuleb kaasata kõik valla territooriumil paikevad jäätmevaldajad, et vältida ebaseaduslikku jäätmete sattumist keskkonda. Vald korraldab kas üksinda või koos teiste omavalitsustega jäätmete kogumist ja vedu. Suuremad jäätmeluba omavad ettevõtted koguvad, sorteerivad ja annavad oma jäätmed üle jäätmekäitlejatele iseseisvalt.

Reeglina peab jäätmevaldaja katma ise jäätmete sorteerimise, kogumise ja veo kulud.

Valla eelarvest kaetakse täielikult ainult kodumajapidamises tekkinud ohtlike jäätmete kogumise ja veoga seotud kulud. Valla poolt kaetakse ka nende elektroonikajäätmete kogumisega seotud kulud, mis antakse ära koos ohtlike jäätmetega. Biolagunevate jäätmete kompostimisplatsi rajamise ja hooldamise kulud kaetakse vallaeelarvest.

Taaskasutatavate pakendite, patareide, akude, elektroonika ning vanarehvide kogumise kulud katavad tootjad läbi müüjate ja taaskasutusorganisatsioonide.

Korraldatud jäätmevedu

Jäätmeseadus näeb ette korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimise kõigile vähemalt 1500 elanikuga omavalitsustele. Hange hõlmas ainult olmejäätmete äravedu, kus kogu valla territoorium moodustas ühe hankepiirkonna. Hankel esitati ainult üks pakkumine ja 01. aprillil 2007. aastal sõlmiti jäätmeveo leping AS RagnSellsiga kestvusega kolmeks aastaks.

Vedajal oli lähtudes hanke tingimustest õigus taotleda veohinna tõusu kord aastas kuni 10%. AS RagnSells taotles 2008. aasta mais lähtudes kütuse kallinemisest ja palkade tõusust keskel läbi kõigi olmejäätmete mahutite tühendamisele 17%-list hinnatõusu. Peale taotluse korrigeerimist vedaja poolt kinnitati 10%-line hinnatõus.

Valla jäätmevaldajate register on üles ehitatud hoonete omanike baasil ning hanke momendil oli selles 876 jäätmevaldajat. Praegusel kujul ei võimalda see kajastada erinevate jäätmevaldajate koostööd ühise jäätmekonteineri juurde. Lähtudes omavalitsuste ühisest jäätmehankest tuleks see muuta veebipõhiseks ning tegelikku olukorda objektiivsemalt kajastavamaks.

Kehtiva jäätmeveo hanke käigus vabastati ligi 10% jäätmevaldajatest korraldatud jäätmeveo kohustusest. Peamiselt olid vabastatud suvemajade omanikud. 2009. alguse seisuga on korraldatud jäätmeveost vabastatud 2 jäätmevaldajat.

Korraldatud jäätmeveost vabastamise otstarbekas määr võiks olla kuni 2% jäätmevaldajatest. Vabastamise aluseks võiksid seejuures olla 2 põhjust: jäätmevaldaja omanduses olev hoone asub vedaja transpordile ligipääsmatus kohas või jäätmevaldaja ei kasuta tema valduses olevat hoonet pikema perioodil.

Korraldatud jäätmehankel on tihe ja kompaktses hoonestusega aladel minimaalne tühjendussagedus kord kuus. Hajaasustuses on tühjendussagedus kord kvartalis. Suvemajade elanikud võivad sõlmida veolepingu ainult hooajaks, mis teeb hajaasustusega aladele minimaalseks tühjendussageduseks 2 korda aastas.

Iga neljas Hanila valla jäätmevaldaja on koostööd leidnud praeguse jäätmehanke käigus vähemalt kahekesi ühe jäätmekonteineri juurde. Olmejäätmeid sorteerides vähenevad olmejäätmete konteinerisse pandavate jäätmete kogused. Suurema osa konteineri tühjendamise kuludest moodustavad veokulud ja jäätmevaldaja kulusid ei vähenda ka väiksemate konteinerite kasutuselevõtt. Praegu on Hanila valla kõige väiksema, 140 liitrise konteineri, tühjendamishind 60,50 krooni. 1,7 korda suurema 240 liitrise konteineri tühjendamishind on ainult 1,2 korda kallim, 4 korda suurema 600 liitrise konteineri tühjendamishind ainult 1,5 korda. Seega on iga üksiku jäätmevaldaja kõige otstarbekam kulude kokkuvõtte võimalikult suurem koostöö teiste jäätmevaldajatega.

Hanila valla korraldatud jäätmeveo leping AS RagnSellsiga lõpeb 31. märtsil 2010. aastal. Hanila vald on otsustanud osaleda maakonna omavalitsuste korraldatud jäätmeveo ühishankes 2009. aastal. Ühishanke väljakuulutamiseks on koostatud ühiselt uus jäätmehoolduseeskiri ja maakonda tervikuna hõlmav jäätmekava osa. Ühishanke piirmääraks on 30 000 elanikku, mis teoreetiliselt võimaldab hankes osaleda kõigil maakonna omavalitsustel. Suurema piirkonnana hankes osalemise eesmärgiks on hoida jäätmevaldajate kulusid võimalikult madalal. Antud hankes osalemisel sõlmib Hanila vald hanke võitjaga lepingu eelmise lepingu lõppemisel.

Jäätmekäitluskohad

Hanila valla territooriumil 2009. aasta alguse seisuga ühtegi jäätmekäitluskohta ei ole. Kõmsil, Vatlal ja Virtsus on segapakendite kogumiseks 2,5 m³ suurused konteinerid. Virtsu alevikus on lisaks paberi- ja papipakendi kogumiseks sama suur konteiner. Pullapääle rajati Ridala valla maale Haapsalu linna projektina jäätmejaam, mille omaosaluse katmises osales ka Hanila vald.

Taaskasutatavate pakendite kogumiseks ei kavatse Hanila vald rajada Jäätmeseaduse mõttes jäätmekäitluskohti. Taaskasutatavate pakendite kogumine piirdub ka tulevikus taaskasutusorganisatsioonide poolt paigaldatavate ja tühjendatavate eraldiasetsevate konteineritega. Kui jäätmevaldajad sorteerivad olmejäätmete hulgast senisest suuremas koguses välja taaskasutatavaid pakendijäätmeid, siis tuleb vajadusel paigaldada lisakonteinereid või suurendada olemasolevate konteinerite tühjendussagedust. Lisakonteinerite paigaldamisel oleks neile kõige sobivamad kohad kaupluste juures. Virtsu alevikus vähendab pakendikonteinerite vajadust tasuta roheline koti süsteem individuaalelamute piirkonnas.

Paberi ja papi kogumine valla territooriumilt on plaanis lahendada korraldatud jäätmeveo hankega.

Biolagunevate aia, pargi ja toidujäätmete kompostimiseks rajab Hanila vald Kinksi külasse Karuse surnuaia lähedusse kompostimisplatsi. Antud kompostimisplats ei kujuta endast kapitaalset rajatist, kus korjatakse kokku kompostimisel tekkiv vedelik, vaid on pinnasel paiknev biolagunevate jäätmete vastuvõtu koht. Sinna saab tuua ainult biolagunevaid jäätmeid, mis ei tekita bioloogilise lagunemise käigus keskkonnale ohtlikke jääke.

Kompostimisplatsi on vaja peamiselt avalikelt territooriumitelt nagu surnuaiad, pargid ja korruselamud kokkukogutava aia ja pargijäätmete jaoks. Individuaalelamud kompostivad valdavalt biolagunevad jäätmed oma kinnistutel. Korruselamud toovad oma toidujäätmed valla kompostimisplatsile hoonete juures asuvatest kompostritest piisavalt kompostituna.

Pikemas perspektiivis võib olla vajalik rajada valla keskusesse Kõmsile elektroonika, ohtlike ja suuremõõtmeliste jäätmete kogumispunkt. Suurema osa elektroonikajäätmeid peaksid müüjad vastu võtma või kokku korjata ohtlike jäätmete kogumisringidel. Maakondlikul korraldatud jäätmeveo hankel kavandatakse ohtlike jäätmete kogumisringe kaks korda aastas ja suuremõõtmeliste jäätmete kogumisringi üks kord aastas. Maakondliku korraldatud jäätmeveo hanke esimene periood peab andma selguse, kas taolise jäätmete kogumispunkti loomisel kogumisringide välisel ajal on vajadust.

Järelvalve

Suurem osa jäätmealasest järelvalvest on rikkumisi ennetav ning sellega tagatakse jäätmehoolduse toimimise. Ennetava järelvalve käigus selgitatakse vajadusel jäätmevaldajatele kehtivat jäätmete kogumise, sorteerimise ja veo süsteemi ning võimalusi. Kontrollitakse pisteliselt konteinerite suuruse vastavust tekkivatele jäätmekogustele, jäätmete liigiti sorteerimise korrektsust.

Taolise ennetava järelvalve käigus hinnatakse olemasoleva süsteemi toimimist ja kehtestatud reeglite otstarbekust. Vajadusel tehakse järelvalve tulemustel koostatud analüüsil muudatused jäätmehoolduseeskirja.

Ennetava järelvalve osaga tegeleb ainult omavalitsus, samas on sel suur tähtsus, kuna hoiab ära rikkumisi ning aitab paremini korraldada omavalitsuse jäätmehooldusalast tööd.

Väiksem osa jäätmealasest järelvalvest koosneb konkreetsete rikkumiste menetlemisega. Rikkumiste avastamiseks korraldatakse regulaarseid kontrollreide. Suur tähtsus jäätmealaste rikkumiste avastamisel on koostöö valla elanikega, kuna enamik teateid rikkumistest laekub neilt. Jäätmealaste rikkumiste menetlemisel teeb vald koostööd Keskkonnainspeksiooniga. Loomsete jäätmete osas on järelvalve õigus lisaks Veterinaarametil.

Kõigi valla jäätmevaldajate liitumisel korraldatud jäätmeveoga peaksid jäätmetega seotud keskkonnalased väärted tunduvalt vähenema.

Hanila vald võttis 2009. aastast tööle keskkonnaspetsialisti, kes hakkab tegelema ka jäätmemajanduse küsimustega.

Kohalike omavalitsuste jäätmehooldusala koostöö

Hanila vald osaleb omavalitsustevahelises jäätmehooldusalas koostöös vähendamaks valla ja jäätmevaldajate kulutusi jäätmete liigiti äraandmisel. Suurem hankepiirkond peab tagama enam ja soodsamaid pakkumisi olmejäätmete korraldatud veo hankel. Lisades hankesse ohtlike ja suuregabariidiliste jäätmete, paberi- ja papi kogumise ning äraveo saavutatakse suurema piirkonnana tunduv rahaline kokkuhoid. Hankes osalevate omavalitsustel tuleb välja selgitada ühise veebipõhise jäätmevaldajate registri loomise vajalikkus ja võimalikkus.

Senini on toiminud 10 omavalitsuse territooriumi katvad ohtlike jäätmete kogumisringid, milles on osalenud läbi Läänemaa Omavalitsuste Liidu ka Hanila vald. Pullapää prügila sulgemiseks sõlmised 10 omavalitsust ühise kokkuleppe. Maakonna omavalitsuste koostöös rajati Pullapää jäätmejaam, mille omaosaluse katmisel Hanila vald osales. Pikemas perspektiivis oleks otstarbekas rajada kogu maakonda kattev jäätmete kogumis- ja sorteerimisvõrgustik, kus Hanila vald katab proportsionaalselt oma osa kuludest.

Pullapää jäätmejaama opereerimislepingu lõppemisel tuleb otsustada, kas kuulutada välja uus hange või luua omavalitsuste poolt jäätmemajandusega tegelev ühine majandusüksus. Hanila vald osaleb taolise majandusüksuse loomisel selle töös. Läbi antud majandusüksuse oleks otstarbekam realiseerida ka uusi jäätmealaseid investeeringuid, kus iga osalev omavalitsus katab teda puudutava investeeringu omaosaluse.

Läänemaa omavalitsused on jäätmehooldusala probleemide poolest suhteliselt sarnased. Lisaks investeeringutele oleks seetõttu otstarbekas koostöö korras korraldada jäätmealaseid uuringuid ja analüüse, trükkida infolehti, teavitada jäätmevaldajaid ning korraldada nende jaoks erialaseid üritusi ja kampaaniaid.

